

NOUA METODOLOGIE DE STABILIRE A COSTURILOR PRIVIND FINANȚAREA INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

THE NEW METHODOLOGY FOR ESTABLISHING THE COSTS REGARDING THE FINANCING OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU: 336.531.2:378(478)

Tatiana MANOLE,
doctor habilitat, profesor universitar,
Universitatea Tehnică a Moldovei

SUMMARY

In this article, the author addresses the problem of financing education in the Republic of Moldova. Starting in 2014, a process of reforming the way of financing the education system according to scientifically established formulas began in Moldova. This new method is based on the differentiation of the financing of higher education according to the complexity of the studies, which is determined by specific adjustment coefficients, established based on the complexity of the study programs. The use of this principle leads to the determination of „standard cost per unit equivalent student”. Thus, a new, progressive way of financing higher education is ensured, a methodology followed by the experience of Romania and other countries in the European Union.

Keywords: *weighted student, „standard cost per weighted student”, equivalent student, „standard cost per unit equivalent student”, study cycle, basic financing, performance financing, reserve fund, the field of study programs.*

REZUMAT

Autorul tratează în acest articol problema finanțării învățământului în Republica Moldova. Cu începere din anul 2014, în Republica Moldova a început un proces de reformare a modului de finanțare a învățământului conform unor formule stabilite științific. Această nouă modalitate are la bază diferențierea finanțării studiilor superioare în funcție de complexitatea studiilor, care este determinată de coeficienții de ajustare specifici, stabiliți în funcție de complexitatea programelor de studii. Utilizarea acestui principiu conduce la determinarea „costului standard per student echivalent unitar”. Astfel, se asigură o modalitate nouă, progresistă, de finanțare a învățământului superior, metodologie urmată de experiența României și a altor țări din Uniunea Europeană.

Cuvinte-cheie: *elev ponderat, „cost standard per elev ponderat”, student echivalent, „cost standard per student echivalent unitar”, ciclul de studii, finanțare de bază (FB), finanțare de performanță (FP), fond de rezervă (FR), domeniul programelor de studii.*

Introducere. Ingeniozitatea poporului a condus la formularea ideii: „Cine știe carte are patru ochi”. Acesta este un adevăr sfânt pentru o țară, pentru un popor și ar trebui să-l înțeleagă fiecare individ. Dar de-a lungul timpului multe s-au schimbat în conceptul „de a învăța”. În veacul nostru învățământul *memorabil* s-a schimbat cu cel bazat pe *competențe*. Acesta este un proces mult mai complicat și cere de la individ un mai mare efort al minții, al creierului uman.

Complexitatea studiilor cere și un cost mai mare. Cercetările noastre demonstrează că din an în an în bugetul de stat, de exemplu, al Republicii Moldova, se alocă tot mai mulți bani pentru finanțarea învățământului, se caută noi formule de finanțare a învățământului pentru a avea o finanțare sustenabilă în acest sistem.

Menționez, că finanțarea învățământului preuniversitar în Republica Moldova, din anul 2014, se efectuează conform conceptului de „*cost standard per elev ponderat*”, care prevede alocațiile pentru această treaptă de învățământ pe bază de formulă, în cadrul căreia se ia în calcul „*normativul valoric pentru un elev ponderat*” și „*normativul valori pentru o instituție*”.

Consider, că Republica Moldova a rămas puțin în urmă privind mecanismul de finanțare a învățământului superior.

1. Premise pentru finanțarea învățământului superior

Învățământul superior este o treaptă foarte importantă pentru pregătirea specialiștilor de înaltă calificare pentru economia națională și, în general, pentru societate. Complexitatea studiilor în instituțiile de învățământ superior este foarte diversă și de aceea finanțarea de către Bugetul de Stat

trebuie, la fel, să fie diferențiată în funcție de gradul de complexitate a studiilor. Până în prezent (anul 2019) mecanismul finanțării se baza pe „egalitarism”, ceea ce promova inegalitatea între instituțiile de învățământ.

De la începutul anului 2019, Guvernul Republicii Moldova, împreună cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, au promovat o nouă formulă de finanțare a învățământului superior.

Dar mai întâi doresc să mă refer la caracteristica generală a învățământului în Republica Moldova, deoarece treptele de studii sunt legate coerent.

Structura învățământului în Republica Moldova (2018-2019)

Sectorul EDUCAȚIE în Republica Moldova se prezintă astfel:

I. Instituții de educație timpurie.

II. Instituții de învățământ primar și secundar general.

III. Instituții de învățământ profesional tehnic, total.

Din ele:

- școli profesionale;

- colegii;

- centre de excelență.

IV. Instituții de învățământ superior.

În anul de studii 2018-2019, în Republica Moldova activează 2822 de instituții de învățământ, cu un contingent de 588,3 mii de copii/elevi/studenti.

Pentru comparabilitatea internațională a datelor în domeniul educației, începând cu anul de studii 2012/2013, a fost utilizată noua Clasificare Internațională Standard a Educației ISCED 2011. Sistemul de învățământ din Republica Moldova a fost racordat la Clasificarea Internațională Standard a Educației (ISCED 2011) și se prezintă după cum urmează:

Niveluri conform Clasificării Internaționale Standard a Educației (ISCED 2011)	Echivalentul în Sistemul Educațional în Republica Moldova
Educație timpurie (nivelul 0).	Educație timpurie (vârsta: 3 ani și peste).
Învățământ primar (nivelul 1).	Învățământ primar (clasele I-IV).

Învățământ secundar de treapta I (nivelul 2).	Învățământ secundar, ciclul I (gimnazial, clasele V-IX).
Învățământ secundar de treapta a II-a (nivelul 3).	Învățământ secundar, ciclul II (este și etapa finală din învățământul obligatoriu): - Învățământul liceal, clasele X-XII. - Învățământul tehnico-profesional secundar (pentru absolvenții gimnaziilor). - Învățământul tehnico-profesional postsecundar (pentru absolvenții gimnaziilor (primii 2 ani pentru absolvenții gimnaziilor)).
Învățământ postsecundar, non-terțiar (nivelul 4).	Învățământul tehnico-profesional secundar (pentru absolvenții școlilor medii de cultură generală și liceelor).
Ciclul scurt al învățământului terțiar (nivelul 5).	Învățământul tehnico-profesional postsecundar (excluzând primii doi ani pentru absolvenții gimnaziilor).
Licențiatul sau nivelul echivalent (nivelul 6).	Studii superioare de licență (ciclul I).
Masteratul sau nivelul echivalent (nivelul 7).	Studii superioare de master (ciclul II). Programe de lungă durată de prim nivel echivalente la nivelul 7 (studiile superioare integrate, inclusiv cele medicale și farmaceutice).
Doctoratul sau nivelul echivalent (nivelul 8).	Studii superioare de doctorat (ciclul III). Programele de postdoctorat.

Sursa. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Educația în Republica Moldova. Publicație Statistică 2017/2018, pag. 5.

Un factor de influență asupra finanțărilor învățământ superior și numărul de studenți. bugetare este și numărul de instituții de Mai jos prezentăm această informație.

Tabelul 1. Numărul instituțiilor de învățământ, de elevi/studenți (2010-2019).

Anii de studii	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Instituții, total	1645	1612	1545	1518	1484	1446	1407	1358	1364
Inclusiv în:									
Instit. de învățământ primar și secundar general	1489	1460	1397	1374	1347	1323	1291	1243	1246

Școli profesionale	75	70	67	67	61	46	43	43	42
Colegii	48	48	47	45	45	42	32	32	34
Centre de excelență	-	-	-	-	-	4	11	11	13
Instituții de învățământ superior	33	34	34	32	31	31	30	29	29
Elevi	557884	537136	520015	497991	477824	462704	457246	447758	439115
Studenti,	4	36	15	91	24	04	46	58	5
Total									
Inclusiv în:									
Instit. de învăț. primar și secundar general	396488	381418	367251	353207	340977	334509	333729	335621	334159
Școli profesionale	21419	20320	19581	18248	17508	15417	17228	15436	13932
Colegii	32164	31442	30725	29251	29810	24641	17188	17364	17379
Centre de excelență	-	-	-	-	-	6468	14375	13786	13037
Instit. de învăț. superior	107813	103956	102458	97285	89529	81669	74726	65543	60608
Nr. de studenți în instituțiile de învățământ superior în RM	107813	- ???	102458	97285	89529	81669	74726	65543	Nu este precizat

Sursa. După A. BEZU, consultant superior în DAMEP; Biroul Național de Statistică (BNS), pag. 76.

Observăm că toți acești indicatori sunt în descreștere, dar costul pentru finanțarea unui student este în creștere (vezi mai jos).

2. Cheltuielile medii anuale pentru finanțarea unui elev/student

Cheltuielile pentru educație reprezintă o componentă de bază a Bugetului Public

Național, Republica Moldova având una dintre cele mai mari valori din regiune a ponderii cheltuielilor pentru educație, în total cheltuieli bugetare și PIB.

De exemplu, în România cheltuielile pentru educație constituie cca 4% din PIB, iar media europeană este de cca 5%.

Mai jos prezentăm evoluția cheltuielilor în procente față de PIB pe perioada anilor pentru învățământ în Republica Moldova 2005-2019.

Tabelul 2. Evoluția cheltuielilor pentru învățământ în Republica Moldova în % față de PIB și față de cheltuielile totale ale bugetului de stat pe perioada anilor 2005 – 2019.

Anii	2005*	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*	2016**	2017**	2018**	2019**
% față de PIB	7,5%	9,2%	8,3%	8,4%	7,0%	7,0%	6,9%	6,15	5,22	5,17	5,07
% față de total cheltuieli bugetare	19,4	22,4	21,4	20,9	18,3	17,6	18,2	25,6	24,43	23,97	22,25

Sursa. * Vezi: studiul analitic. Cheltuieli publice pentru sectorul educațional până în anul 2015.

Disponibil: <http://expert-grup.org/en/activitate/comunicate-de-presa-/item/download/141560a>. Accesat prin poșta electronică. CORECT T. M.

Notă. ** Pentru anii 2016-2019 sunt calculele efectuate de autor în baza Legii bugetului de stat pentru anii respectivi. Notă. Pentru anii 2016 și 2017 – executat.

În baza informației din tabelul de mai sus vedem că ponderea cheltuielilor pentru învățământ în perioada analizată are tendința de scădere în raport cu PIB, iar față de cheltuielile totale în bugetul de stat au tendința lentă de creștere.

După cum am menționat mai sus, alocațiile bugetare pentru învățământ cresc ascendent în sumă absolută, deși relativ devierile sunt cauzate de ritmul de creștere, care nu întotdeauna se potrivește cu cel al indicatorului față de care se ponderează.

Un aspect important în analiza finanțării învățământului din bugetul de stat sunt

cheltuielile/costurile medii anuale pentru finanțarea unui elev/student.

După cum am menționat, în repeta-te rânduri, cheltuielile pentru finanțarea învățământului sunt, de fapt, investiții în capitalul uman. Prin investițiile în capitalul uman țara se asigură că va avea pe viitor o generație calitativă, care se va include în societate.

În tabelele de mai jos vom prezenta alocațiile bugetare pentru finanțarea treptelor de studii superioare: licență, masterat, doctorat, a instituțiilor de învățământ superior subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC) pentru anul bugetar 2018.

Tabelul 3. Alocații bugetare pentru finanțarea învățământului superior, ciclul I (licență) pentru anul bugetar 2018.

Denumirea indicatorilor	Unitatea de măsură	Costurile și cheltuielile din alocațiile transfe-rate de la buget			
		Aprobate anual	Precizate anual	Precizat pe perioada de gestiune	Efectiv pe perioada de gestiune
A	1	2	3	4	5

Costuri și cheltuieli, pentru nivelul învățământului superior, treapta – <i>Studii superioare de licență</i> , total. Inclusiv cu burse.	Mii lei	413 931,00	420 950,60	420 950,60	441 088,60
Costuri și cheltuieli, pentru nivelul învățământului superior, treapta – <i>Studii superioare de licență</i> , total. Fără burse.	Mii lei	350 624,24	357 641,08	357 651,73	379 752,98
Numărul mediu de studenți (ciclul I).	pers.	12 098	12 098	11 954	11 966
Costul mediu anual al unui student (ciclul I). Fără burse.	Cost/ stud., lei	28 982	29 562	29 919	31 736
Costul mediu al unui student (ciclul I). Inclusiv cu burse. Calcul T. M. corecte	Cost/ stud., lei	34 215	34 795	35 214	36 862

Sursa. Prelucrat, calculat și elaborat de autor în baza informației de la MECC privind finanțarea învățământului superior de la bugetul de stat pe anul 2018. (*Informație privind cheltuielile instituțiilor de învățământ la autogestiune la 1 ianuarie 2019 (trimestrială, anuală)*). Raportul nr. 2ag. Aprobabil prin ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.

Notă. Din informația dată în tabelul de mai sus, MECC indică alocațiile bugetare numai pentru instituțiile de învățământ superior din componența MECC, cu excluderea instituțiilor de învățământ superior subordonate ramural (Univ. de Medicină, Univ. Agrară, Academia Militară, Academia de Poliție, AAP, Univ. AȘM).

În tabelul de mai sus sunt prezentate alocațiile bugetare pentru finanțarea studiilor superioare de nivelul I – licență pentru anul bugetar 2018. Observăm că suma costurilor și cheltuielilor pentru nivelul învățământului superior, treapta – Studii superioare de licență, total, inclusiv cu burse efectiv pe perioada de gestiune constituie 441 088,60 mii lei, fiind în creștere față de

suma aprobată (413 931,00) anual de la bugetul de stat pe anul 2018. Această creștere în sumă absolută alcătuiește 27 157,6 mii lei sau cu 106,56 puncte procentuale (6,56%).

Totodată, menționăm că costul mediu anual al unui student (ciclul I), inclusiv cu burse, efectiv pe perioada de gestiune constituie 36 862 lei fiind în creștere cu 2 647 lei sau cu 7,74 puncte procentuale.

Tabelul 4. Alocații bugetare pentru finanțarea învățământului superior, ciclul II (masterat) pentru anul bugetar 2018.

Denumirea indicatorilor	Unitatea de măsură	Costurile și cheltuielile din alocațiile transferate de la buget			
		Aprobate anual	Precizate anul	Precizate pe perioada de gestiune	Efectiv pe perioada de gestiune

A	1	2	3	4	5
Costuri și cheltuieli pentru nivelul învățământului superior, treapta – „Educație superioară de masterat”, total. Inclusiv cu burse.	Mii lei	96 220,60	99 074,20	99 074,20	97 828,70
Costuri și cheltuieli pentru nivelul învățământului superior, treapta – „Educație superioară de masterat”, total. Fără burse.	Mii lei	66 398,28	70 194,52	70 194,52	69 783,05
Numărul mediu de studenți (ciclul II).	pers.	4 909,30	4 638,20	4 638,20	4 621,70
Costul mediu al unui student (ciclul II). Fără burse.	Cost/ stud., lei	13 525	15 134	15 134	15 099
Costul mediu al unui student (ciclul II). Inclusiv cu burse. Calcule T. M. corecte	Cost/ stud., lei	19 599,65	21 360,48	21 360,48	21 167,25

Sursa. Prelucrat, calculat și elaborat de autor în baza informației de la MECC privind finanțarea învățământului superior de la bugetul de stat pe anul 2018. (*Informație privind cheltuielile instituțiilor de învățământ la autogestiune la 1 ianuarie 2019 (trimestrială, anuală). Raportul nr. 2ag. Aprobabil prin ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.*

Notă. Din informația dată în tabelul de mai sus, MECC indică alocațiile bugetare numai pentru instituțiile de învățământ superior din componența MECC, cu excluderea instituțiilor de învățământ superior subordonate ramural (Univ. de Medicină, Univ. Agrară, Academia Militară, Academia de Poliție, AAP, Univ. AȘM).

În tabelul de mai sus sunt prezentate alocațiile bugetare pentru finanțarea studiilor superioare de *nivelul II – masterat* pentru anul bugetar 2018. Observăm că suma costuri și cheltuieli, pentru nivelul învățământului superior, treapta – „Educație superioară de masterat”, total, inclusiv cu burse, efectiv pe perioada de gestiune constituie 97 828,70 mii lei, fiind în creștere față de suma aprobată (96 220,60) anual de la bugetul de stat pe anul 2018. Această creștere în sumă absolută alcătuiește 1 608,1 mii lei sau cu 101,67 puncte procentuale (1,67 %).

Totodată, menționăm că costul mediu anual al unui student (ciclul II), inclusiv cu burse, efectiv pe perioada de gestiune constituie 21 167,25 lei fiind în creștere cu 1 567,6 lei sau cu 107,99 puncte procentuale (circa 8 %).

La fel, e de menționat, că deși numărul de studenți s-a redus, costurile pentru un student sunt în creștere.

Învățământul superior cuprinde și ciclul III – *doctoratul. Studiile superioare de doctorat* la fel sunt finanțate din alocațiile bugetului de stat. În tabelul de mai jos prezentăm costurile și cheltuielile bugetare pentru această treaptă de studii.

Tabelul 5. Alocații bugetare pentru finanțarea învățământului superior, ciclul III (doctorat) pentru anul bugetar 2018.

Denumirea indicatorilor	Unitatea de măsură	Costurile și cheltuielile din alocațiile transferate de la buget			
		Aprobate anual	Precizate anul	Precizat pe perioada de gestiune	Efectiv pe perioada de gestiune
A	1	2	3	4	5
Costuri și cheltuieli, pentru nivelul învățământului superior, treapta – „ <i>Studii superioare de doctorat</i> ”, total. Inclusiv cu burse.	Mii lei	10 025,1	14 206,3	13 985,2	12 493,7
Costuri și cheltuieli, pentru nivelul învățământului superior, treapta – „ <i>Studii superioare de doctorat</i> ”, total. Fără burse.	Mii lei	7 641,61	11 345,62	11 124,47	9 898,79
Numărul mediu de studenți (ciclul III).	pers.	526,3	650,0	639,4	638,9
Costul mediu al unui student (ciclul III). Fără burse.	Cost/stud., lei	14 519,5	17 454,8	17 398,3	15 493,5
Costul mediu al unui student (ciclul III). Inclusiv cu burse. Calculele T. M. corecte	Cost/stud., lei	19 048,26	21 855,84	21 872,38	19 555,02

Sursa. Prelucrat, calculat și elaborat de autor în baza informației de la MECC privind finanțarea învățământului superior de la bugetul de stat pe anul 2018. (*Informație privind cheltuielile instituțiilor de învățământ la autogestiune la 1 ianuarie 2019 (trimestrială, anuală). Raportul nr. 2ag. Aprobabil prin ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.*)

Notă. Din informația dată în tabelul de mai sus MECC indică alocațiile bugetare numai pentru instituțiile de învățământ superior din componența MECC, cu excluderea instituțiilor de învățământ superior de subordonate ramural (Univ. de Medicină, Univ. Agrară, Academia Militară, Academia de Poliție, AAP, Univ. AȘM).

În tabelul de mai sus sunt prezentate alocațiile bugetare pentru finanțarea studiilor superioare de *nivelul III – doctorat* pentru anul bugetar 2018. Observăm că suma *costuri și cheltuieli*, pentru nivelul învățământului superior, treapta – „*Studii superioare de doctorat*”, total, inclusiv cu burse, efectiv pe perioada de gestiune constituie 12 493,7 mii lei, fiind în creștere față de suma aprobată (10 025,1 mii lei) anual de la bugetul de stat pe anul 2018. Această creștere în sumă absolută alcătuiește 2 468,6 mii lei sau cu 124,62 puncte procentuale (24,6 %).

Totodată, menționăm că costul mediu anual al unui student (ciclul III), inclusiv cu burse, efectiv pe perioada de gestiune constituie 19 555,02 lei fiind în creștere cu 506,76 lei sau cu 102,66 puncte procentuale (2,6 %).

În rezultatul analizei finanțării învățământului superior de toate treptele putem menționa, că alocațiile bugetare pentru finanțarea învățământului superior, ciclul I (licență), ciclul II (masterat) și ciclul III (doctorat) sunt în creștere la finanțarea efectivă față de cea aprobată pentru anul bugetar 2018.

Prin urmare, strategia de finanțare sus-

tenabilă a învățământului, în special a celui superior, este îndreptată spre dezvoltarea și ridicarea calității studiilor, transformarea învățământului din cel memorabil în învățământ bazat pe competențe.

Pentru eforturile bugetare de finanțare a învățământului public superior o mare însemnătate are atât numărul de studenți, cât și numărul de instituții de învățământ superior. De aceea vom prezenta în dinamică și acest subiect.

Astfel, în anul de studii 2018-2019, în țară activau 29 de instituții de învățământ superior, inclusiv 19 instituții publice și 10 – private.

Tabelul 6. Numărul instituțiilor de învățământ superior în Republica Moldova.

Instituții	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020 (preconizat)
Instituții totale	34	34	32	31	31	30	29	29	29
Instituții publice	19	19	19	19	19	19	19	19	19
Instituții private	15	15	13	12	12	11	10	10	10
Studenți la 10.000 de locuitori	292	288	273	252	230	210	185	Nu este informație	Nu este informație

Sursa. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

La începutul anului de studii 2016-2017, numărul de studenți în învățământul superior a constituit 74,7 mii de persoane (cu excepția studenților străini), dintre care 83% își făceau studiile în instituțiile publice.

Comparativ cu anul de studii 2015-2016, numărul de studenți s-a redus atât în instituțiile publice (cu 4,8 mii de persoane

sau cu 7,2 %) cât și în cele private (cu 2,1 mii de persoane sau cu 14,3 %).

În același timp, ponderea alocațiilor bugetare pentru învățământ se menține la un nivel destul de înalt.

2. Noul mecanism de finanțare a învățământului superior în Republica Moldova

Strategia de finanțare a învățământului

superior reprezintă, în condițiile autonomiei universitare, unul dintre principalele instrumente de implementare a politicilor guvernamentale privind educația națională. *Atât fondurile alocate de la bugetul de stat cât și cele extrabugetare sau din alte surse sunt, conform Legii, venituri proprii ale universităților.*

Menționăm, că până în anul 2019, învățământul superior public în Republica Moldova, indiferent de complexitatea specialităților de pregătire a studenților, era bazat pe principiul „egalitarismului”. Abia în anul 2018 Guvernul Republicii Moldova împreună cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării au pus problema reformării sistemului de finanțare a instituțiilor de învățământ superior public.

Finanțarea acestor instituții se va face în funcție de programele de studii, adică de complexitatea acestor programe. La baza acestei reforme se propune a fi luate în considerare, la finanțarea acestor instituții, 3 componente de bază, făcându-se, astfel, o distincție între nivelurile de finanțare.

Finanțarea de bază (FB) pentru predare și învățare, care depinde de numărul de studenți finanțați din bugetul de stat.

1. Finanțarea de bază include: *a) cheltuielile pentru salarizarea personalului științifico-didactic, științific, didactic și didactic auxiliar, a personalului de cercetare implicat în desfășurarea programelor de studii; b) pentru asigurările sociale și medicale obligatorii; c) cheltuieli de achiziționare a mărfurilor, serviciilor și lucrărilor necesare pentru asigurarea desfășurării procesului educațional/de cercetare științifică, după caz; d) procurările de mijloace fixe în scopuri educaționale și de cercetări științifice universitare.*

2. Finanțarea de performanță (FP) pentru dezvoltarea și stimularea excelenței în instituțiile de învățământ superior

publice. Finanțarea de performanță presupune formarea bugetului respectiv, care se bazează pe un set de indicatori de performanță, ce se vor referi la patru direcții distincte: *a) procesul de predare-învățare; b) cercetare științifică; c) internaționalizare; d) orientare socială.*

Atribuirea fondurilor pentru finanțarea de performanță se realizează pe baza criteriilor și a indicatorilor aprobați anual de MECC.

3. Fondul de rezervă (FR), care reprezintă suma alocată pentru finanțarea situațiilor speciale, care nu pot fi integrate în formula de finanțare. *Acest fond rămâne la dispoziția Ministerului Educației, Culturii și Cercetării și ministerelor de resort.*

Alocațiile pentru finanțarea de bază și finanțarea de performanță vor fi considerate venituri proprii și vor fi utilizate de instituții în condițiile autonomiei universitare, în scopul realizării obiectivelor educaționale și de cercetări științifice universitare (Articolul 5 „Metodologie”).

Sumele stabilite pentru *finanțarea de bază* și cea *de performanță*, precum și numărul de *studenți echivalenți* pe cicluri de studii, finanțați de la bugetul de stat, se stipulează în contractul instituțional al instituțiilor publice de învățământ superior. Contractele instituționale pentru alocarea de fonduri bugetare sunt supuse controlului periodic efectuat de MECC și ministerele de resort.

Noua metodologie de finanțare a învățământului superior public prevede că alocațiile bugetare se vor face în funcție de complexitatea programelor de studii, cărora le corespunde un coeficient de ajustare. Din punctul nostru de vedere acest coeficient de ajustare va exprima „costul standard per student echivalent unitar”. În tabelul de mai jos prezentăm domeniile și coeficienții corespunzători de ajustare.

Tabelul 7. Divizarea programelor de studii pe domenii și aplicarea coeficientului corespunzător de ajustare.

Domeniul programelor de studii	Coeficientul de ajustare
Domeniul nr. 1. Științe umaniste, Științe sociale și comportamentale, Filologie (cu excepția specialităților Limbi străine și Traducere și interpretare), Jurnalism și informare (cu excepția specialităților Jurnalism și procese mediatice; Activitatea editorială), Științe administrative, Științe economice, Drept, Servicii publice, Științe ale educației (cu excepția specialităților: Chimie, Biologie, Fizică, Astronomie, Informatică, Muzică, Dans, Arte plastice, Educație Tehnologică).	Coeficientul 1,00
Domeniul nr. 2. Științe chimice, Științe biologice, Științe ale mediului, Științe fizice, Matematică și statistică, Științe ale educației la specialitățile: Chimie, Biologie, Fizică, Astronomie, Informatică.	Coeficientul 1,65
Domeniul nr. 3. Inginerie și activități ingineresti, Tehnologiile ale informației și comunicațiilor, Tehnologiile de fabricare și prelucrare, Arhitectură și construcții (specialitățile din domeniul de formare profesională, Construcții și inginerie civilă), Jurnalism și informare (cu specialitatea Activitatea editorială), Filologie (cu specialitățile Limbi străine, Traducere și interpretare), Științe agricole, Silvicultură, Științe ale sportului, Științe ale educației (cu specialitățile Muzică, Dans, Arte plastice, Educație Tehnologică).	Coeficientul 1,75
Domeniul nr. 4. Sănătate (cu excepția specialității Stomatologie), Arhitectură și construcții (cu specialitățile din domeniul de formare profesională Arhitectură și dezvoltare teritorială); Medicină veterinară.	Coeficientul 2,50
Domeniul nr. 5. Arte (cu excepția specialităților Canto academic, Actorie, Regie, Scenografie, Coregrafie, Regie film și TV, Imagine film și TV), Sănătate (cu specialitatea Stomatologie).	Coeficientul 4,00
Domeniul nr. 6. Arte (cu specialitățile Canto academic, Actorie, Regie, Scenografie, Coregrafie, Regie film și TV, Imagine film și TV), Jurnalism și informare (cu specialitatea Jurnalism și procese mediatice).	Coeficientul 6,00

Sursa. Elaborată în baza „Noii formule de finanțare a învățământului”, puse în discuție în cadrul ședinței grupului de lucru al Secretariatului Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru și care prevede posibilitatea finanțării universităților în funcție de programele de studii. Noua metodologie este elaborată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și, după cum au menționat reprezentanții Ministerului, această formulă de finanțare este o premieră pentru țara noastră.

Noua formulă de finanțare a învățământului superior are la bază principiul „costul standard per student echivalent unitar”. Standardul de student echivalent unitar se formează pe baza coeficienților de ajustare.

Distribuția fondurilor pentru finanțarea de bază și cea de performanță a universităților din bugetul național pentru anul 2019 este prezentată în „Metodologie” (vezi anexa 2).

Tabelul 8, anexa 2. Distribuția fondurilor pentru finanțarea de bază, finanțarea de performanță și fondul de rezervă pentru anul 2019.

Finanțarea de bază (FB)	Finanțarea de performanță (FP)	Finanțarea de performanță (FP)
75 – 85%	20 - 13%	5-2%

Sursa. MECC „Metodologia” 2019.

Alocațiile pentru finanțarea de bază pentru instituțiile publice de învățământ superior se determină conform următoarei proceduri:

Se calculează numărul de studenți echivalenți, finanțați din bugetul de stat, pentru fiecare ÎS și fiecare ciclu de studii. Procedura are 2 etape:

a) pentru fiecare ÎS i și fiecare ciclu de studii c (licență, master și doctorat) se determină numărul $NSE_{c,j}^i$ de studenți echivalenți din domeniul de finanțare j :

$$NSE_{c,j}^i = \sum_{t=1}^T f_t \times NS_{f_t,j}^i$$

unde

- $NSE_{c,j}^i$ este numărul de studenți fizici de la ciclul de studii c , domeniul de finanțare j cu forma de învățământ f_t înmatriculați la instituția de învățământ superior i raportat la o dată de referință stabilită; (pentru anul

2019 data de referință pentru repartizarea preliminară este 1 octombrie 2018 și 1 ianuarie a anului planificat pentru repartizarea finală);

- f_t este coeficientul de ajustare conform formei de învățământ t (a se vedea Tabelul 2 din Anexa 2);

- T este numărul total de forme de învățământ finanțate din bugetul de stat în învățământul superior din Republica Moldova.

Consider că cu introducerea noii formule de finanțare a învățământului superior, având la bază coeficienții de ajustare în funcție de complexitatea studiilor, în Republica Moldova se trece de la principiul de finanțare sovietic de „egalitarism” la o diferențiere mai corectă, așa cum se procedează în Uniunea Europeană, de exemplu, în România.

Multe mai avem de făcut în acest domeniu, dar un pas foarte progresist a fost făcut deja.

BIBLIOGRAFIE

1. Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 319-324 din 24 octombrie 2014.
2. Metodologia de finanțare a învățământului superior de stat în Republica Moldova. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, 2019.
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 868 din 08.10.2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea.

4. Educația - 2020. Strategia Sectorială de Dezvoltare pentru anii 2014-2020. Ministerul Educației al Republicii Moldova.

5. „O nouă formulă de finanțare a învățământului ”, pusă în discuție în cadrul ședinței grupului de lucru al Secretariatului Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru și prevede posibilitatea finanțării universităților în funcție de programele de studii. În: <https://www.google.com/O+nouă+formulă+de+finanțare+a+învățământului++public+din+Pep>.

6. Tatiana Manole. Metodologia finanțării învățământului public: teorie și practică. Universitatea Tehnică a Moldovei . – Ch.: „TEHNICA-INFO” SRL, 2010. Tipografia PIM , Iași, 336 p. ISBN 978-9975-63-309-3.

7. Ministerul finanțelor publice. Clasificația bugetară. [Accesat pe 16 august 2019]. În: http://www.mfinante.ro/pagina.html;jsessionid=KJ7w4tcUWFwuVtpXRzr9_okFx4KtVx-7a3QEDBz6.www2:server23?categoriebunuri=clasificatiile-bugetare&pagina=domenii&menu=Buget

Prezentat: 19 august 2019.

E-mail: tatmanole@yahoo.com